

Kultur- og likestillingsdepartementet

Veileder

Squash

Planlegging og bygging

Innhold

Forord	4	Del 2 Konsepter og krav til squashanlegg	18
Innledning	7	Grunnleggende utforming og funksjoner	20
Hvordan bruke veilederen?	8	Størrelseskrav til anlegget	20
Hva er squash?	8	Konsepter for anleggsbygging for squashanlegg	20
Kort om Norges Squashforbund	8	Generelt om gulv og vegger	20
Hvordan blir et squashanlegg til?	9	Utforming og produkter	20
Del 1 Hvordan komme i gang?	10	Krav til spesifikke konkurranseområder	22
Planleggingsfase	12	Andre rom og funksjoner i anlegget	22
Behov og konsept	12	Garderobes	22
Plass i kommunal plan	13	Lagerplass for materiell og utstyr	22
Plankomité	13	Tilskuerarealer	22
Byggefase	14	Oppholdsrom/møterom	22
Byggekomité	14	Belysning/lysanlegg	23
Byggesak og anskaffelsesreglement	15	Eventuelle vinduer	23
Økonomi og finansiering	15	Lydisolasjon og akustikk	23
Spillemiddelsøknad	15	Elektrisitet og nettverk	23
Kommunal garanti	16	Interaktiv squash	23
		Del 3 Drift	24
		Daglig drift	26
		HMS	26
		Rapportering	27
		Vedlegg 1 Kostnadsoversikt	28
		Vedlegg 2	29

Forord

Squash er en idrett for alle. Unge som gamle tiltrekkes av idretten, både på amatør- og profesjonelt nivå. Squashklubbene i Norge er organisert i Norges Squashforbund, og tilsluttet Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Norges Squashforbund har de siste årene opplevd en stor tilvekst av medlemmer. I tillegg har det vært sterk tilvekst av egenorganiserte spillere.

Mange av klubbene tilsluttet Norges Squashforbund har sin aktivitet i private sentre. Anleggsutviklingen og kompetanse omkring prosessene for realisering av anlegg er derfor av avgjørende betydning for å opprettholde og øke aktiviteten.

Blant Norges Squashforbunds medlemsklubber er kompetansen og erfaringen med anleggsutvikling lav. Norges Squashforbund ønsker, i samarbeid med Kultur- og likestillingsdepartementet, å spre informasjon om squashanlegg.

Veilederen er ikke uttømmende for alle forhold i prosessen med anleggsrealisering. Den vil gi et overordnet blikk, og bidra til å forstå og veilede brukeren gjennom prosessen. Det er et ønske at denne veilederen skal være et bidrag på veien til å skape gode rammebetingelser for squashidretten. Målgruppen for veilederen er offentlige myndigheter på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå i tillegg til idretten selv.

Veilederen er blitt til gjennom et samarbeid mellom Norges Squashforbund og Kultur- og likestillingsdepartementet. Styre, administrasjon og komiteer i Norges Squashforbund, samt andre parter, har bidratt i prosessen.

Lykke til med realiseringen av nye squashanlegg!

Lars Audun Granly, ekspedisjonssjef
Kultur- og likestillingsdepartementet

Jon Rune Trengereid, president
Norges Squashforbund

ASB
The Original

Bergen Marinesenter

Bergen Marinesenter

Bergen Marinesenter

Bergen Marinesenter

Bergen Marinesenter

Bergen Marinesenter

Bergen Marinesenter

Bergen Marinesenter

Bergen Marinesenter

Bergen Marinesenter

Innledning

Hvordan bruke veilederen?

Del 1 handler om behov, konsept og planlegging. Dette kapittelet vil skissere de første prosessene i et anleggsprosjekt og hvordan man skal komme i gang.

Del 2 inneholder aktuelle krav og råd for byggeprosessen. Her presenteres de ulike konseptene for squashanlegg, samt de grunnleggende behovene idretten har.

Del 3 handler om forvaltning, drift og vedlikehold av et ferdig anlegg. Her vil råd og retningslinjer presenteres for hvordan anlegget bør driftes etter ferdigstillelse.

I denne publikasjonen vises det tidvis til andre veiledere som er gitt ut av Kultur- og likestillingsdepartementet. Disse kan lastes ned fra www.idrettsanlegg.no, og offentlige institusjoner kan bestille eksemplarer fra www.publikasjoner.dep.no.

Hva er squash?

Squash er en racketsport spilt av to spillere (foruten i double – med fire spillere) på en bane bestående av fire vegger, med en liten, hul gummiball. Spillerne alternerer på å slå ballen på alle de spillbare flatene på de fire veggene på banen. Målet med spillet er å slå ballen på en slik måte at motstanderen ikke greier å spille ballen tilbake på lovlig vis.

Det er ca 20 millioner mennesker rundt om i verden som spiller squash på jevnlig basis, i over 185 land. Som idrett og aktivitetsform kjennetegnes Squash av sin lave terskel for å begynne. Det er enkelt å lære seg reglene, og de grunnleggende teknikkene. Idretten engasjerer alle aldersgrupper til både tilrettelagt og egenorganisert aktivitet. Det er lave kostnader til utstyr, reising og trening i Squash, og idretten passer derfor i alle deler av vårt samfunn. Den lave terskelen for deltakelse er også et viktig grunnlag for rekrutteringen til idretten. Med flere

spillemiddelfinansierte anlegg som er driftet av kommunene eller idrettslagene selv, vil idretten bli enda mer tilgjengelig og det vil bidra til å sikre lave kostnader for deltakelse.

Det internasjonale Squashforbundet, World Squash Federation (WSF), er anerkjent av den Internasjonale Olympiske Komité (IOC), men squash er foreløpig ikke en del av de Olympiske Leker.

Forbes Magazine har kåret squash til verdens sunneste sport, foran roing, svømming og langrenn. Basert på effekt på kondisjon, styrke, utholdenhet, smidighet, forbrenning samt skaderisiko. Squash blir også kalt verdens hurtigste sjakkspill, eller "sjakk" i 160 Km/t.

Kort om Norges Squashforbund

Norges Squashforbund (NSqF) ble stiftet i 1978 og offisielt anerkjent som idrett ved Idrettstinget i 1980. Forbundet er en sammenslutning av de lag eller grupper av lag innenfor Norges Idrettsforbund som driver med squash. NSqF er tilsluttet Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, European Squash Federation og World Squash Federation.

Det avholdes årlig NM i alle klasser fra junior jenter og gutter til senior damer og herrer, samt veteranklasser og for lag. Forbundets hovedmålsetting er å bidra til å utvikle klubber, trenere og spilleres kompetanse og ferdigheter. Gjennom kompetansehevende tiltak rettet spesielt mot ledere og trenere i klubbene sikres høy kvalitet på aktivitetene i de lokale frivillige klubbene. Dette løfter tilbudet og attraktiviteten for spillerne som på egne premisser får delta og utvikle seg ut fra egne forutsetninger og motivasjon. Forbundet drifter også bredde og toppidrettstilbud på regionalt og nasjonalt nivå, og tilbyr samlinger i sine tre regioner tilpasset barn og ungdom.

Hvordan blir et squashanlegg til?

Ideen om et anleggsprosjekt vil ofte være knyttet til et lokalt behov, eller som initiativ fra enkeltpersoner/klubber som ikke har erfaring fra anleggsområdet. Det anbefales at man tidligst mulig tar kontakt med idrettskonsulentene i sin kommune, fylkeskommune og idrettskrets. Å etablere relasjon til profesjonelle rådgivere og søke råd hos andre som har vært gjennom slike prosesser er også fordelaktig.

Det er viktig at klubbene er forberedt på at en anleggsprosess vil være krevende, men det er ikke umulig. For å kunne gjennomføre utbygging av et idrettsanlegg er det behov for både langsiktig og kortsiktig planlegging. Kommunen har ansvaret for den kommunale planleggingen, men idretten

må selv ta initiativ og fremme sine krav og ønsker i utbyggingen av anlegget. Dette skjer oftest gjennom kommunens idrettsråd, men direkte kontakt mellom kommunen og idretten er også vanlig.

Den langsiktige planleggingen omfatter arbeidet med kommunenes anleggsplan og sikring av arealer for idrettsaktiviteter m.m. Den konkrete planleggingen omfatter et samspill med blant annet idrettens organisasjoner, kommunen og entreprenøren.

Klubben kan få bistand fra Norges Squashforbund mer direkte i en slik prosess – dette forutsetter imidlertid at anlegget er prioritert inn i en kommunal plan.

Del 1
Hvordan
komme
i gang?

Planleggingsfase

Man bør stille følgende spørsmål:

- hvorfor skal det bygges, og for hvem?
- hva skal bygges, og hvor?
- hvordan utforme anlegget i forhold til behov?
- hvilke samarbeidspartnere finnes?
- hvilke økonomiske rammer foreligger?

Innledningsvis handler anleggsarbeidet om å dokumentere behovet for anlegg, og kartlegge muligheter i form av tomter, arealer og samarbeidspartnere. Det er særlig fornuftig at idrettslaget tidlig forankrer sine planer på klubbens årsmøte, slik at hele klubben er informert og involvert i prosessen. Dersom klubben er initiativtaker, kan det være nødvendig å utarbeide en anleggsplan for klubben. Sentrale spørsmål klubben bør svare på handler om hvilke behov klubben har nå og i fremtiden. Det er viktig å samordne anleggsplanen med idrettsrådets planer og å være à jour med de terminer som gjelder for kommunenes egne planer og budsjettprosesser. Dette gjøres ved å opprette en effektiv arbeidsgruppe som skal utarbeide anleggsplanen. Det er viktig å huske at planarbeidet må avklares med klubbens styre for å sikre klare mandat og fullmakter.

Arbeidsgruppen bør innhente informasjon om planer for kommunale idrettsanlegg, og vurdere muligheten til å få plass til egne idrettsrom, tilbygg eller annekser i forbindelse med anlegg som er under planlegging. Dette gjøres gjennom medvirkning i planarbeidet i kommunen. Klubbens involvering i kommunale prosesser og fremming av egne ønsker og behov i allerede etablerte/pågående anleggsprosesser er svært viktig og kan gi gode resultater.

Når det gjelder offentlige midler, her ment som økonomisk støtte fra kommune, fylkeskommune eller stat, må både det offentlige og idrettens egne

organer trekkes inn i planlegging og tilpassing av prosjektet. Prosjektet må prioriteres i kommunal plan for idrett og fysisk aktivitet. Her er idrettsrådet i kommunen en viktig medspiller i planprosessen og bør derfor inkluderes tidligst mulig i prosjektet. I disse prioriteringsprosessene i kommunen og i idrettsrådene er det viktig at klubben følger med og spiller inn sine behov.

Det er viktig med en tydelig rollefordeling i prosjektet. For å få en ryddig prosess, er det viktig med en god organisering av formelle og juridiske roller, og klargjøring av ansvar knyttet til den eller de som bygger anlegget. Det samme gjelder for eierskap og drift.

Det er ikke uvanlig at den som er ansvarlig for byggingen er en annen enn initiativtaker, eller at eierskap og drift organiseres i forskjellige selskapsformer. Et eksempel er at en klubb tar et initiativ til å utrede og beskrive behovet, men at det er kommunen som bygger anlegget og stiller dette til rådighet for klubben. Denne veilederen omfatter ikke forhold rundt drift og eierforhold, men fokuserer primært på etableringsprosessen.

Behov og konsept

Man må tidlig definere grunnleggende behov for det nye idrettsanlegget. Kartlegging av behov og funksjoner, som man ønsker skal inngå i prosjektet, er et viktig steg i startfasen. Dette legger grunnlag for hva som skal bygges og hvordan det skal tilrettelegges for de ulike idrettene som skal benytte idrettsanlegget. Videre vil kartleggingen ligge til grunn for dokumentasjon i forbindelse med søknad om offentlige midler (spillemidler).

Et grundig arbeid i startfasen av prosjektet er av stor betydning både for funksjons- og behovstilfredsstillelse, kostnader og ikke minst for senere driftskostnader. Det kan være fordelaktig å invitere flere ulike aktører inn i en tidlig fase i prosjektet, spesielt når det gjelder samarbeid med

andre idretter. Det kan også være aktuelt med interkommunale prosjekt, spesielt med tanke på større bygg som racketsporthaller eller squashanlegg hvor innbyggere fra flere kommuner vil holde til.

Plass i kommunal plan

Kommunen er sentral i idrettsanleggsprosjekter. Når en kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet er vedtatt av kommunestyret, er dette kommunens styringsverktøy for bygging og rehabilitering av offentlige og private idrettsanlegg. Planen utarbeides hvert fjerde år og rulleres hvert år. Idrettsrådet vil i denne prosessen være sentral. Under er prosessen knyttet til kommunedelplanen skissert.

Kommunen skal offentliggjøre oppstart og fremdriftsplan for arbeidet med planen. De ulike tidsfristene skal kunngjøres av kommunen. Innspill til plan fra idrettens klubber/ lag, eventuelt særkretser/regioner og særforbund, samles ofte hos idrettsråd(/-krets). Klubber/regioner/særforbund kan også ta direkte kontakt med kommune og/eller politikere for å fremme sine forslag. Idrettsråd(/-krets) utarbeider deretter forslag til prioritering av

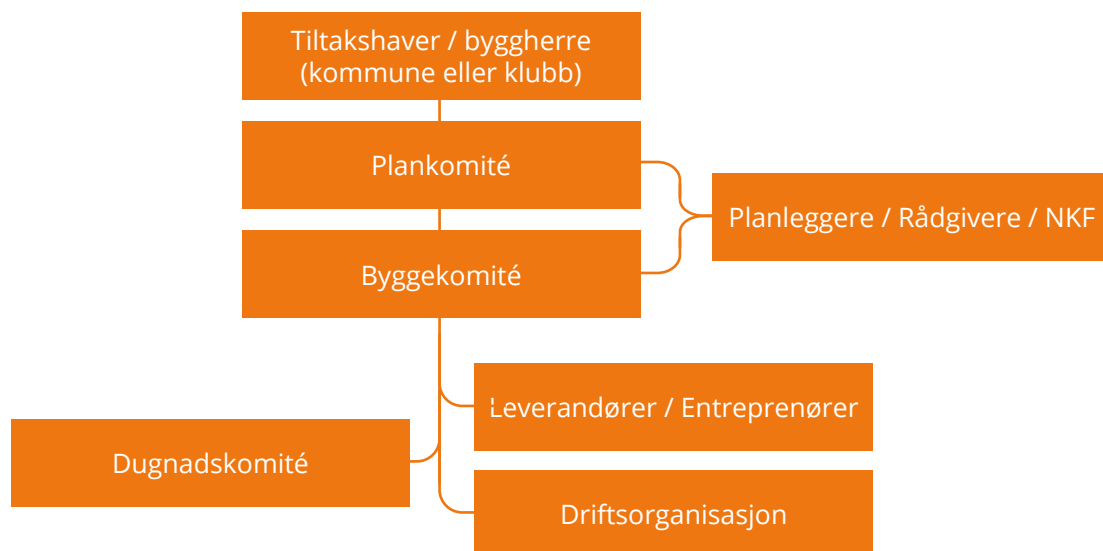
kommunedelplanen. Dette gjøres i samarbeid med kommunens idrettsenhet som innhenter innspill fra andre organisasjoner og foreninger.

Plankomité

Det skilles vanligvis mellom arbeid i startfasen som er lagt til en plankomité, og arbeid i byggefasen som er lagt til en byggekomiité. Det vil ofte være kommunen som har ansvar for plankomitéen, men også idrettslag/private kan være ansvarlige. En kommunal komité må suppleres med idrettens kompetanse, og idrettens eventuelle komitéer suppleres med kompetanse fra kommunen. Vanligvis vil mye av arbeidet til en plankomité allerede være gjennomført dersom klubben har utarbeidet en egen anleggsplan.

En plankomité kan for eksempel bestå av:

- Ansvarlig organisasjon/enhet/person for byggeprosjektet (byggherre)
- Initiativtaker
- Kommunens kultur-, idretts- eller ungdomskontor
- Andre interessegrupper

Eksempel på viktige oppgaver for en plankomité:

1. Kartlegging og kommunal plan

- dokumentere behovet for idrettsanlegget
- analysere tomtespørsmålet og lokalisering,
- vurdere bestående anleggsplaner og få innpasset hallprosjektet i disse, eller få innpasset prosjektet i nye planer og prioriteringer

2. Utforming av idrettsanlegg

- vurdere behovet for tilskuerplasser, parkering osv.
- valg av hallalternativ/konkret utforming
- utarbeide foreløpig romprogram (rammeprogram)

3. Finansiering og drift

- utarbeide kostnads- og finansieringsanalyser
- foreta anslag av driftskostnader/inntjening.

4. Søknader og orientering

- fremskaffe skisseprosjekt og underlag for søknadsbehandling i kommune/fylkeskommune
- søke om spillemidler (se «Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet» - V-0732)
- forhåndskonferanse med kommunen, forberedelse for byggesaksbehandling,
- løpende orientere kommunen, idrettsrådet og aktuelle brukere om prosjektering og utvikling av prosjektet

Byggefase

Byggekomité

Det etableres en byggekomité som etter behovsanalysen tar prosjektet videre. Komitéens første oppgave er å konkretisere prosjektet slik at man får et realistisk bilde av et ferdig idrettsanlegg. Alle funksjons- og ytelseskrav skal være entydig formulert. Disse skal danne grunnlag for detaljerte skisser og beskrivelser, som ligger til grunn for anbud og senere byggemeldinger o.l.

Det er viktig at det er ansvarlige beslutningstakere med, og at alle får eierskap til prosjektet.

Eksempel på sammensetning kan være:

- byggherre
- representant fra kommunen
- representant fra idrettslag
- initiativtaker
- innleid kompetanse

Eksempel på viktige oppgaver som byggekomitéen har ansvar for:

1. Overordnet

- ta stilling til hovedprosjektet og revidert kostnadsoverslag
- detaljert anbudsbeskrivelse med tegninger og kostnadsrammer
- tilsette prosjektleder med fagkompetanse
- byggemelding – fremme prosjektet for ordinær byggesaksbehandling

2. Kompetanse og tillatelser

- innstille på entreprenør/leverandør avhengig av organisasjons- og entrepriseform
- opprette kontrakt etter at anbud/tilbud er vurdert og endelig vedtak om bygging foreligger
- tegne forsikringer
- skaffe nødvendige tillatelser

3. Koordinere og informere

- avholde regelmessige byggemøter
- koordinere fremdrift (produksjonsplanlegging)
- eventuell dugnadsaktivitet

4. Fremdrift

- overvåke prosjektets fremdrift og økonomi
- ta ansvar i forbindelse med overtakelse og garanti
- utarbeide endelig driftsplan og revidert driftsbudsjett

Byggesak og anskaffelsesreglement

Kommunenes tekniske etat, planetat eller reguleringsvesen har beskrevet den formelle saksgangen i en byggesak, og kan gi informasjon og råd. Alle etater som behandler byggesaker, er lovpålagt slik informasjons- og rådgivingstjeneste. Byggherrer har krav på en forhåndskonferanse med kommunen.

Det er viktig å være oppmerksom på at bygging av idrettsanlegg kan bli omfattet av lov om offentlige anskaffelser. Kompetanse på dette feltet bør også ivaretas i prosjektets plan-/byggekommité.

Økonomi og finansiering

Når man skal i gang med store og omfattende prosjekter er det nødvendig med en god finansieringsplan. Det er særlig viktig ved kostnadskrevenne idrettsanlegg at det gjøres et grundig planarbeid for at fylkeskommunen skal

imøtekomme søknad om spillemidler.

Det finnes flere typer finansieringskilder, og de typiske eksemplene er:

- spillemidler
- eiers egenkapital
- kommunale tilskudd
- dugnadsarbeid
- mva-kompensasjon

I startfasen av prosessen er det viktigste få kartlagt behovet og raskt få laget et overslag over forventede kostnader. Den enkleste måten å gjøre dette på, er ved å kontakte en entreprenør og be om et overslag. Alternativt kan man finne en idrettsklubb eller kommune som har bygget et anlegg med cirka samme dimensjoner og se på regnskapet for byggingen.

Spillemiddelsøknad

Det kan normalt søkes om tilskudd av spillemidler til bygging av squashanlegg.

Alle vilkår for å oppfylle en spillemiddelsøknad går fram av Kultur- og likestillingsdepartementets bestemmelser gitt i publikasjon V-0732: *Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet*. Bestemmelsene og veiledning til søknadsprosessen finnes på www.anleggsregisteret.no.

Det gis ikke spillemidler til fortjenestebaserte aktører.¹

Bestemmelsene revideres årlig, og det er viktig at siste versjon av bestemmelsene legges til grunn for arbeidet med søknaden. Det finnes egne tilskuddsatser for aktivitetssaler i bestemmelsene.

¹ Aksjeselskapers vedtekter må godkjennes av Kultur- og likestillingsdepartementet, prinsipp om at spillemidler ikke kan tildeles fortjenestebaserte aktører gjelder.

Squashbaner kan også inngå som en del av andre anleggstyper, slik som aktivitetssaler, idrettshaller mm.

Det er viktig at de som planlegger anlegget gjør seg godt kjent med bestemmelsene, tidsfristene og lignende. Søknad om tilskudd sendes elektronisk via nettstedet www.anleggsregisteret.no. Se bestemmelsene for nærmere informasjon.

Følgende punkter er viktige når det skal søkes om tilskudd:

- anlegget må være innarbeidet i en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet.
- det vanligste er at det er kommunen eller idrettslaget (klubben) som er eier av anlegget og dermed søker av tilskudd.
- andre organisasjoner eller sammenslutninger kan være eier og søker, se nærmere om dette i bestemmelsene.
- eier av anlegget må ha eiendomsrett eller feste-/leierett til grunnen der anlegget skal ligge. Rett til bruk av grunn skal dokumenteres.
- kostnadsoverslag vedlegges søknaden.
- finansieringsplan vedlegges søknaden
- alle poster i finansieringsplanen skal dokumenteres.
- driftsplan og driftsbudsjett vedlegges.

Kommunalt tilskudd

I flere kommuner kan man søke kommunen om direkte tilskudd til anlegget som skal bygges. Dette kan forutsette at anlegget bygges i tilknytning til en skole og at skolen kan benytte anlegget vederlagsfritt i skoletiden.

Kommunal garanti

Kommuner og fylkeskommuner kan stille økonomisk garanti for lån som idrettslag må ta opp for bygging av idrettsanlegg. I forbindelse med tilskudd fra spillemidlene til idrettslag kreves kommunal garanti for krav om tilbakebetaling av spillemidlene ved idrettslagets mislighold av vilkårene for tildeling, f.eks. ved konkurs.

Mva kompensasjon

Kompensasjon av merverdiavgift (for idrettslag og dels aksjeselskaper). Det er Lotteri- og stiftelsestilsynet som forvalter kompensasjonsordningen på grunnlag av Kultur- og likestillingsdepartementets til enhver tid gjeldende bestemmelser om kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg. Ordningen gjelder idrettsanlegg der byggearbeidene er igangsatt etter 1. januar 2010. Den omfatter alle som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler gjennom Kultur- og likestillingsdepartementets tilskuddsordninger for bygging (inkludert rehabilitering) av idrettsanlegg, med unntak av kommuner/ fylkeskommuner og kommunale foretak.

Det kan søkes om kompensasjon av merverdiavgift knyttet til anleggselementer som er berettiget tilskudd fra spillemidlene. Spillemiddelsøknaden må være i formell orden før søknad om kompensasjon kan innvilges. Det er ikke et krav at det er tildelt spillemidler for å kunne søke om kompensasjon av merverdiavgift. Regnskapsskjema og revisorrapport skal inngå som vedlegg til søknad om merverdiavgift. Se også nettsidene til Lotteri-

og stiftelsestilsynet www.lottstift.no vedrørende ordningen.

Kostnader

Selve squashbanen har normalt en kostnad på mellom 400 000,- til 800 000,- per bane, inkludert montering. Dette gjelder for standardbaner av internasjonal godkjent kvalitet. Prisene vil variere avhengig av leverandør, kvantum, byggekostnader og frakt. Det er et relativt rimelig anlegg i seg selv, mens kostnadsdriveren vil være knyttet til selve bygget, annet inventar som kontorer, klubblokaler, garderobes og resepsjon. Her kan man spare mye på ved å koble sitt anleggsprosjekt opp mot et eksisterende anlegg eller et samarbeidsprosjekt mellom flere idretter og kommunen.

Øvrige kostnadsdrivere

- bookingsystem
- tilgangskontroll
- bemanning
- åpningstider
- renhold
- kassesystem
- markedsføring

Inntekter

Idrettslaget tilbyr hovedsakelig aktivitet i tre ulike kategorier. Dette gjelder egentrening som medlemmet har tilgang til gjennom sitt medlemskap i klubben, klubbens fellestreninger tilrettelagt for ulike prestasjons-, og aldersgrupper og gjennom turneringer og konkurranser enten i lokal, regional eller nasjonal regi. Egentreningen bookes normalt i 30 minutters intervaller og to spillere går sammen og booker gjerne en hel time for spill. Gjennom trenings-/aktivitetsavgiften som medlemmet betaler til klubben får vedkommende rett til å booke egentrening. Pris og innhold kan variere

avhengig lokale forhold, og er ofte bundet opp mot tidspunktet man ønsker å spille.

Normalt vil klubben skape så rimelige treningsmuligheter for sine medlemmer som mulig, og målsettingen for inntjeningen er å håndtere de økonomiske forpliktelser klubben har til drift av sitt anlegg, ikke å skape størst mulig overskudd. Det er en forutsetning for tildeling av statlige og kommunale midler at eventuelt overskudd ikke kan tas ut av organisasjonen som utbytte. Når klubben enten helt eller delvis eier og/eller drifter sitt anlegg er det også mulig å skape forutsigbare og rimelige rammer for faste treningstider for de ulike treningsgruppene i idrettslaget. Dette gjelder også for turneringsgjennomføring og ligaspill i klubbens regi.

I tillegg til at anlegget driftes på linje med ordinær organisasjonsdrift, hvor medlemsinntekter dekker organisasjonens kostnader med å skape og videreutvikle klubbens og anleggets tilbud, er det også naturlig at klubben tilrettelegger for annen service til medlemmene. Eksempler på dette er ramset opp nedenfor.

Andre inntekter

- salg av utstyr
- salg av drikke/mat
- strengning av racketer
- personlig trening individuelt eller i grupper
- basis og styrketrening
- reklame og sponsorer

Del 2
Konsepter
og krav til
squashanlegg

Marinesenter

Region Vest

Grunnleggende utforming og funksjoner

Alle krav til konkurransbaner for squash er utarbeidet av det internasjonale forbundet, World Squash Federation.

Ut over produktkvalitet er det høyde og breddekrav på banen, lyskrav, og høyde til øverste treffpunkt over banen. Det finnes baner tilpasset doublespill, interaktive baner som gir mulighet for digitale ferdighets-, og læringsspill og baner hvor midtveggene er flyttbare som gir anledning til å benytte det samme arealet til andre idretter.

Størrelseskrav finnes lenger ned i veilederen.

En squashbane i seg selv gir anledning til alle typer av spill og trening, enten alene, i par eller større grupper. Ved bygging av squashanlegg er bruksområdet det viktigste utbygger må ta hensyn til. Skal anlegget benyttes til nasjonale eller internasjonale konkurranser av en viss størrelse må antallet normalt ligge på seks baner eller flere for at gjennomføring skal være mulig. Er det tilrettelagt for klubbtrening og medlemsbooking av individuelle treningstider kan tre til seks baner være tilstrekkelig for klubber i mindre nærområder, mens større byer og tettsteder kan ha behov for flere enn seks baner. Det gir også rom for at klubben kan arrangere større turneringer, klubb- og regionsamlinger i samarbeid med Norges Squashforbund eller andre, og tilby aktivitet i barnehage og skoleklasser.

Garderobefasiliteter og klubbrom er en forutsetning for god klubb-, og anleggsdrift. Videre er det fornuftig at baner plasseres langs vegger som åpner arealer i midten både for oppvarming, sosial møteplass og tilskuere.

Størrelseskrav til anlegget

Konsepter for anleggsbygging for squashanlegg

Squashsentre kan bygges som enkeltstående anlegg, i leide lokaler, bygges som påbygg i eksisterende anlegg eller påbygg i nybygg som flerbrukshaller. Ved å bygge i tilknytning til andre idrettsanlegg kan det være muligheter for å dele rom som kjøkken, garderober og møterom.

Basert på klubbens behov og målsetting velges størrelse på anlegget. Norges Squashforbund har utviklet veiledende forslag til anleggsutforming for klubber av ulik størrelse og ambisjonsnivå. Innholdet i forslagene er tilrettelagt for å ivareta god klubbaktivitet som gruppetreninger for barn, ungdom, voksne og eldre, muliggjør egentrening utenom faste treningstider samt gjennomføre turneringer av ulik størrelse. Forslagene muliggjør også at forbundets nasjonale og/eller regionale aktiviteter kan gjennomføres hos den lokale klubben. Tegningsforslagene er tilpasset gunstig ferdsel mellom baner og er tilrettelagt for tilskuere, dommere og spillere i turnerings- og konkurranseaktivitet.

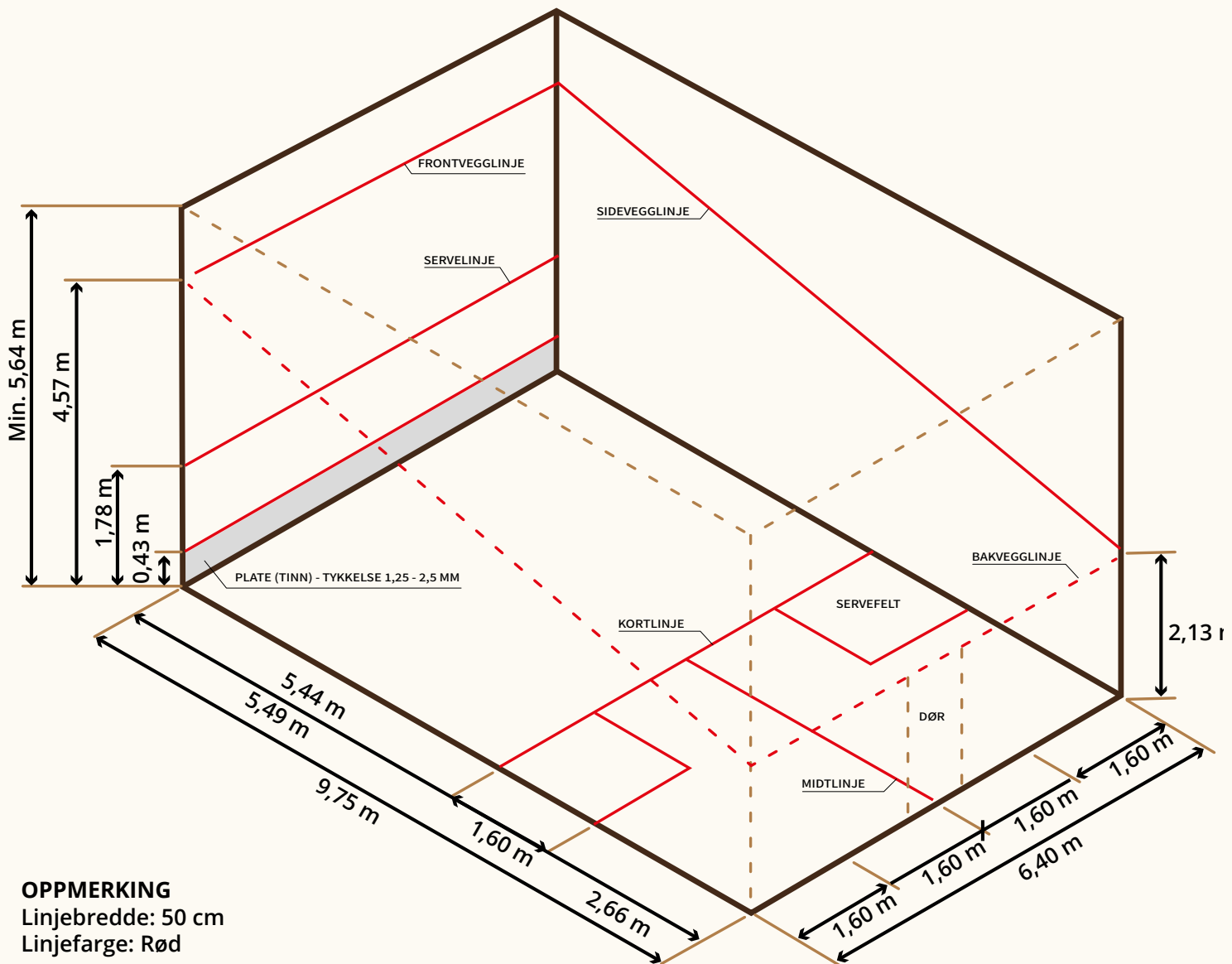
Forslagene er vedlagt bakerst i denne veilederen.

Generelt om gulv og vegger

Utforming og produkter

Squashbaner ble originalt bygget som betongbaner med spesialbetong som siste finish, det er få leverandører på dette i Norden. Vedlikehold og tyngde har vært avgjørende faktorer for at andre systemer har kommet og blitt ledende. De fleste banene i Norge i dag har standard trevegger med betong/plater og bakvegg i glass. De er enkle å vedlikeholde, og har god livslengde. De ledende leverandører ivaretar krav til utforming og materialvalg satt av World Squash Association.

OPPMERKING

Linjebredde: 50 cm
Linjefarge: Rød

HORISONTAL BELYSNINGSSKYGGE

Nasjonalt 500 lux bruksverdi, jevnhet 0,85
Internasjonalt 700 lux bruksverdi, jevnhet 0,85

MÅLTOLERANSER

For mål < 4,0 m, $\neq$ 10 mm
For mål $\geq$ 4,0 m $\neq$ 5x mm, hvor L = målet i m

GULV

Langsgående parkett
Ikke lakkert ved mesterskap

VEGGER

Lys farge, helst hvit
Dør skal være plan med vegglivet

Banetyper:

- betong
- platebaner med finish og tykkelse som tåler squashspillet
- platebaner med finish og sand fyll
- baner med flyttbare sidevegger
- glassbaner

Squashbaner leveres med godkjent sportsgulv med demping og kan brukes til flere andre idretter som badminton, volleyball, fotballtennis, innebandy og basketball.

Krav til spesifikke konkurranseområder

Se måltegning s 21

Andre rom og funksjoner i anlegget

Garderober

Et squashanlegg bør ha et eget garderobesett knyttet til anlegget. Et gardeobesett skal inneholde 2 garderober som hver inneholder skifterom, dusjrom og toalett. Garderobene må være universelt utformet. For garderobesett > 50 m² kan det søkes om ekstra spillemidler til garderobesettet. Garderobesettet kan deles med andre anleggstyper slik som aktivitetssal o.l.

Lagerplass for materiell og utstyr

Squash er ikke en utstyrskrevede idrett. Dette medfører at det heller ikke er behov for omfattende lagringsplass. En klubb bør ha tilgang på en eller flere ballmaskiner. Disse er relativt små, 40cm x 40cm x 60cm og kan enkelt plasseres i små lagringsrom. I tillegg bør man ha tilgang til strengemaskin for racketeter. Ved eventuelt flerbruk av squashbanene til andre idretter vil lagringsbehovet endres. Er lageret større enn 50 m² kan det søkes om ekstra spillemidler til lageret.

Det er vanlig at klubber har en del baller og racketeter til utlån for sine medlemmer i tillegg til salg av

utstyr. Derfor er det svært gunstig om anlegget, enten i fellesarealene eller klubbarealene har rom for en liten butikkvegg hvor dette utstyret plasseres. Dette kan med fordel være et låsbart areal.

Tilskuerarealer

NS EN 13200-1 Tilskueranlegg

Squash er ikke en stor publikumsidrett, og det er sjeldent behov for store publikumsarealer. I forbindelse med de største turneringene som nasjonale mesterskap, profesjonelle turneringer eller skandinavisk cup er tilskuer-deltaker forholdet mellom 1:1 til 2:1. Normalt deltar opptil 48 spillere i slike turneringer per klasse. Arealene bør derfor være rommelige nok til at 100-150 personer kan bevege seg ut/inn, men det er ikke behov for sitteplasser til like mange. En svært god løsning for å sikre god kapasitet for tilskuere og spillere er å lage en mesanin for effektiv dømming og tilskuerplassering. For sosiale rom > 100 m² kan det søkes om ekstra spillemidler til det sosiale rommet. Det er ikke mulig å søke tilskudd fra spillemidlene til tribuneanlegg.

Oppholdsrom/møterom

Optimal klubbdrift forutsetter tilpassede klubblokaler som gir anledning for å gjennomføre kurs, klubbkvelder, sosiale samlinger, styremøter og lignende. Behovet er ikke veldig stort, men det bør minimum være tilgang på et enkelt kjøkken og et møterom. Fellesarealene i tilknytning til banene fungerer utmerket som sosiale rom og møteplass for større møter som klubbens årsmøte. For klubblokaler > 50 m² kan det søkes om ekstra spillemidler til klubblokaler.

Mer om muligheter og begrensninger for tilskudd til squash anlegg og tilleggselementer er å finne i «Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet», V-0732.

Belysning/lysanlegg

NS EN 12193 Idrettsbelysning

Lyskultur publikasjon 3

Eventuelle vinduer

Vinduer bør helst plasseres slik at de reduserer innlysning fra sol som kan forstyrre spillet, men likevel gi innslipp av lys til fellesarealene. Uheldig lysinntregning kan enkelt forhindres med løsninger som vindusfoliering eller markiser.

Lydisolasjon og akustikk

Siden squash krever en viss takhøyde, og banene sjelden er helt avlukket mot taket kan spillet skape en del utfordringer med akustikk. Dette vil være avhengig av hvert individuelle bygg, og må derfor tilpasses individuelt. Støydempende materialer i tak og vegger utenfor banene er en stor fordel.

Elektrisitet og nettverk

Et nytt squashanlegg bør sørge for god internetttilgang i hele lokalet. Dette fordi det både i trenings, og konkurransesammenheng er

vanlig å filme spillet enten for TV-dekning eller til bruk i treningssammenheng. Det er vanlig med regionale trenere som ikke nødvendigvis er til stede på hver trening/turnering, men som likevel følger opp utøvere med digitale løsninger. Derfor er forutsetningen for god internetttilgang i bygget. Det bør også finnes et strømuttak i relativ nærhet til banen. Helst ovenfra dersom anlegget er bygget med mesaninetasje.

Interaktiv squash

Squash har i de siste årene utviklet seg på banefronten, og med ny teknologi kan man kan leke seg med å spille spill på banen mens man trener, så kalt interaktiv squash.

Datamaskin, kameraer, laser-prosjektor og AI entrer idretten og gir mange nye muligheter. Barn og unge får leke på banen, og toppidrettsutøvere/trenere/ aktive spillere kan få digitale verktøy for både å ha det gøy og å bli bedre.

Utstyr til interaktiv squash er ikke berettiget tilskudd gjennom spillemidlene.

Del 3 Drift

Det er en stor fordel om personell som skal drifte anlegget inkluderes i en tidlig fase i prosjektet. Det vil ofte være behov for kvalifisert personell, og det er derfor viktig at det foreligger instruksjoner for drift og vedlikehold ved overtakelse.

Daglig drift

Den daglige driften av anlegget forutsetter løpende vedlikehold og god forvaltning av treningstider og det er viktig at anlegget kommer inn i gode driftsrutiner fra starten av.

God drift av squashanlegget skal sikre at:

- anlegget har fornuftige åpningstider og er tilgjengelig for brukerne
- anlegget har en stabil økonomi
- anlegget holdes rent og trivelig, med gode renholds- og hygienerutiner.
- anlegget til enhver tid holdes i god teknisk stand
- HMS-rutiner følges
- ansatte har nødvendig kunnskap

Det er viktig å tenke på:

- Bemanningsbehov
- Bookingsystemer og medlemssystemer
- Lovpålagte krav
- Kobling mot lokale idrettsklubber i nærområdet for samarbeid og sambruk

God drift handler også om å ha tilgang til gode instruktører og erfarne trenere. Det oppfordres til at man samler flere idrettsklubber i et bygg der man kan utveksle idrettslige erfaringer. Det er viktig å legge opp til at alle skal føle seg velkomne, enten de er unge eller gamle, nye eller erfarne. Forbundet er ansvarlig for kompetanseutviklingen av trenere og ledere og bidrar med kurs og oppfølging av instruktører og trenere.

HMS

Tilrettelegging for HMS (helse, miljø og sikkerhet) skal forebygge skader og miljøforstyrrelser. Det skal sikre

at ansatte i virksomheten har et sunt arbeidsmiljø samt sikre at brukere av anlegget har et godt miljø.

Dersom noe går galt, kan det pekes på hovedgrupper av ulykkesårsaker der de viktigste er;

- menneskelige feil som følge av mangel på kunnskap eller øvelse
- menneskelige feil; ytre årsaker som støy, forstyrrelser eller tretthet
- teknisk feil eller mangler ved selve squashanlegget eller utstyret som brukes

De menneskelige feilene kan aldri elimineres, men god opplæring, rutiner og trening hjelper langt på vei. Ved drift av et squashanlegg er det et ansvarsforhold mellom den som drifter og den som benytter anlegget.

Driftspersonell (tilbyder) er pålagt følgende:

- Kunnskapsplikt
Tilbyderen skal ha kunnskap nok til å kunne vurdere faren for helseskade.
- Opplysningsplikt
Brukerne skal enkelt og tydelig opplyses om hvilken risiko tilbudet medfører og hva som kreves av utstyr og ferdigheter for å bruke det. (f.eks øyebeskyttelse)
- Aktsomhetsplikt
Tilbyderen skal vise vanlig aktsomhet for å unngå at tjenesten medfører helseskade. Til dette hører det å påse at squashanlegget og utstyret er i forsvarlig stand, og at ingen bruker det på en uforsvarlig måte der vedkommende kan skade seg selv eller andre.
- Risikovurdering og tiltak
Alle aktiviteter som kan medføre en risiko for deltager og instruktør skal vurderes. Tilbyderen skal gjøre en risikovurdering og gjennomføre tiltak for å redusere risiko.

I samband med squashanlegget skal det utarbeides formelle krav etter internkontrollforskriften.

Man skal:

- ha en organisasjonsplan med ansvars- og oppgavefordeling
- sørge for at det er satt mål for helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, og sørge for dokumentasjon av dette
- påse at alle ansatte og frivillige kjenner til dette og deltar i oppfølgingen

Alle kontroller skal loggføres, men det er viktig at prosedyrer og tiltak ikke blir for omfattende. Da kan de virke mot sin hensikt.

Rapportering

En sentral del av HMS-arbeidet er å registrere ulykker og andre uønskede hendelser. Det er mye lærdom å hente i ulykker og nestenulykker, og med en systematisk registrering vil man kunne avdekke feil og mangler. Dette skal være tilgjengelig for alle som er involvert i drift av anlegget, inkludert trenere og instruktører. Det kreves systematisk oppfølging og vurdering av behov for tiltak.

Vedlegg

Vedlegg 1 Kostnadsoversikt

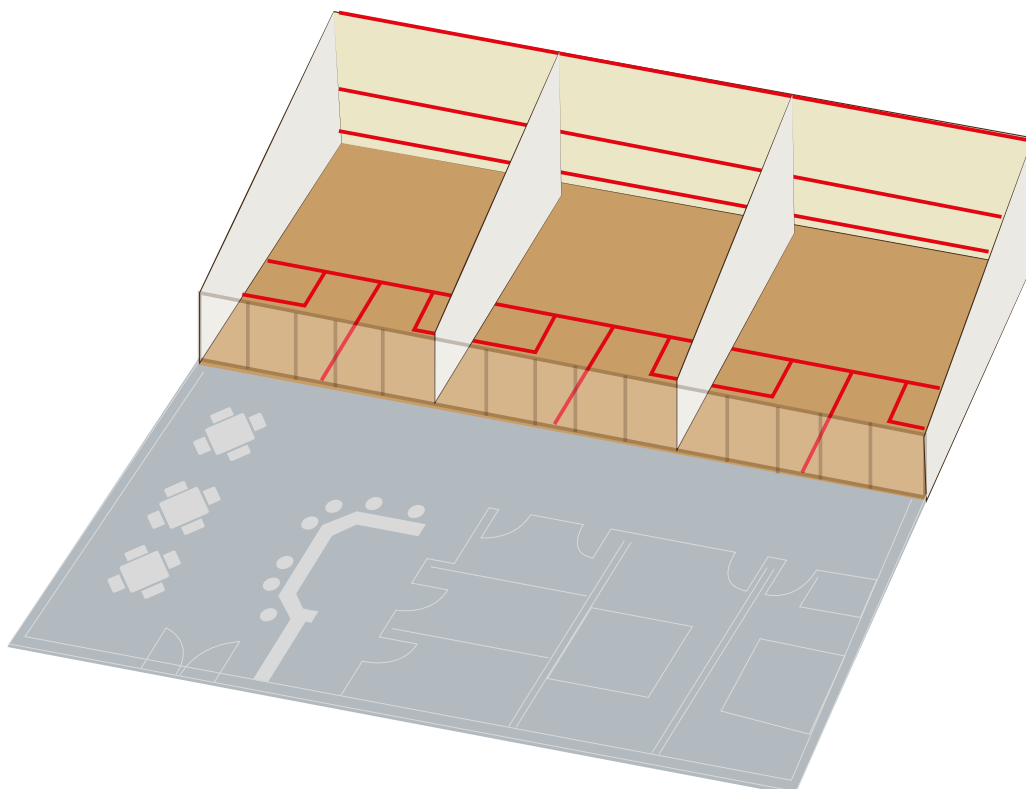
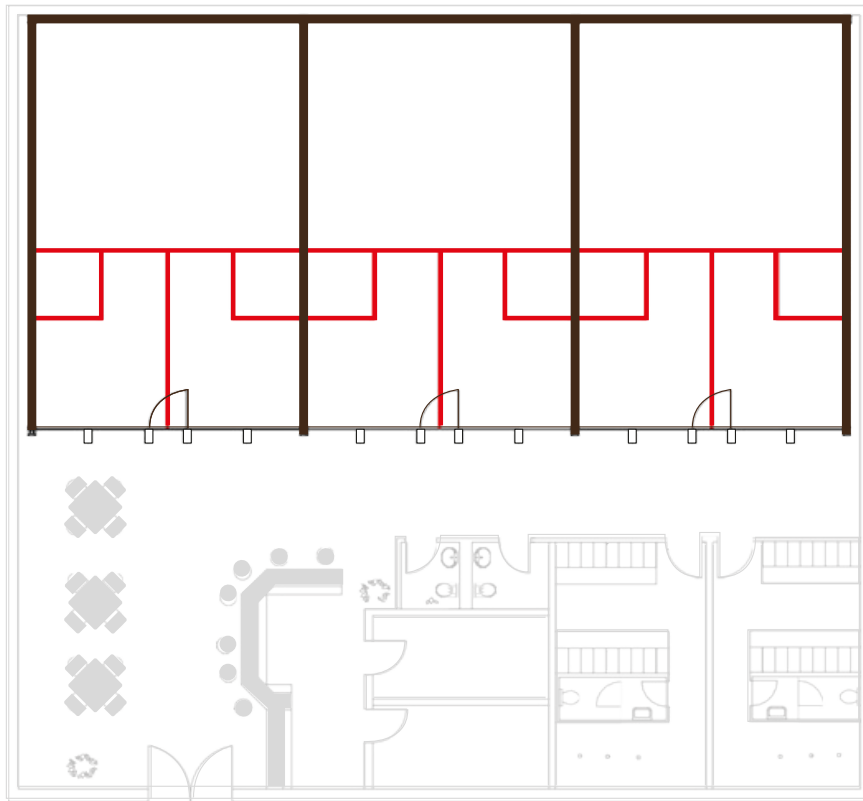
Konto	Kostnadselement	Mengde	Enhets-pris	Sum mill. kr.	Merknad
1	Utendørs				
	Utgraving/sprengning				
	Oppfylling				
	Trafikkareal				
	Gartnerarbeid				
	VA-tilknytning				
	El og kabler				
2	Bygg/huskostnad				
	Grunnarbeider				
	Bygg				
	EL, ventilasjon, VA-ledninger				
3	Inventar/utstyr				
4	Eventuelle rekkefølgekrav i henhold til reguleringsplan				
5	Diverse, tilslutninger				
6	Forberedende og generelle arbeider. Tilrigging				
7	Entreprisekostnad				
8	Generelle kostnader				
9	Honorar, adm., egne timer, gebyrer innhenting og kontrahering av entreprenør				
10	Byggekostnad				
11	Spesielle kostnader				
12	Finansieringskostnader				
13	Merverdiavgift				
14	Basiskostnad				
15	Forventede tillegg (inkl. mva)				
16	Prosjektkostnad (P50)				
17	Usikkerhetsavsetning (inkl. mva)				
18	Kostnadsramme				
19	Prisregulering (inkl. mva)				
20	Kostnadsramme inkl. prisregulering P85)				
Merk	I tillegg kommer utgifter til erverv av tomt				
	Det bør tas forbehold om kostnader som følge av eventuelle ytterligere (rekkefølge-) krav som kan bli vedtatt i forbindelse med en politisk sak.				

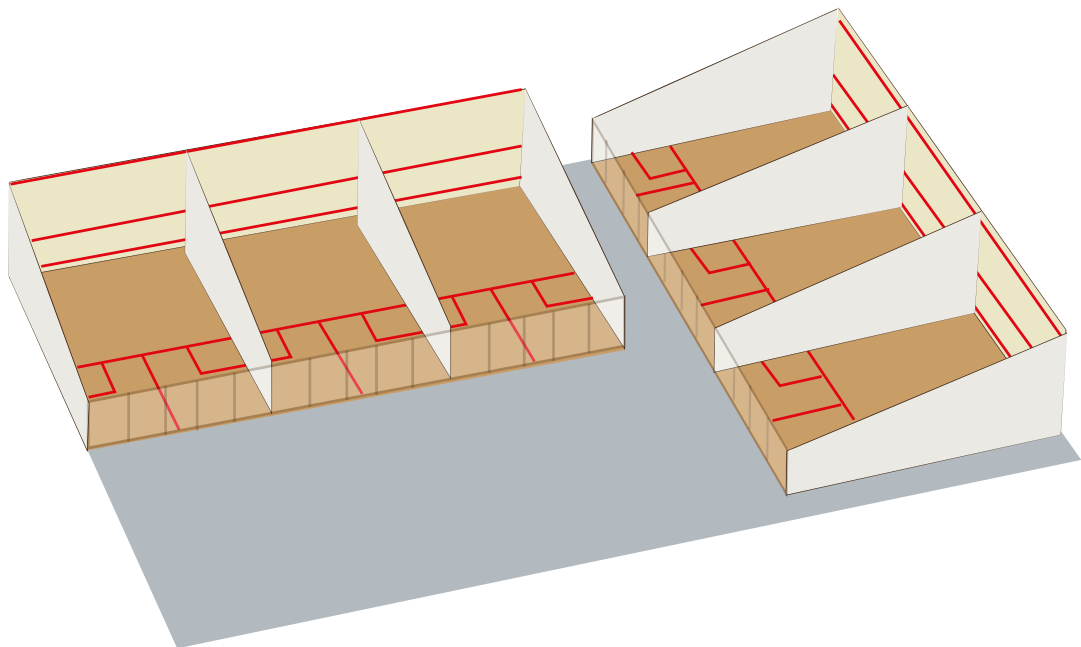
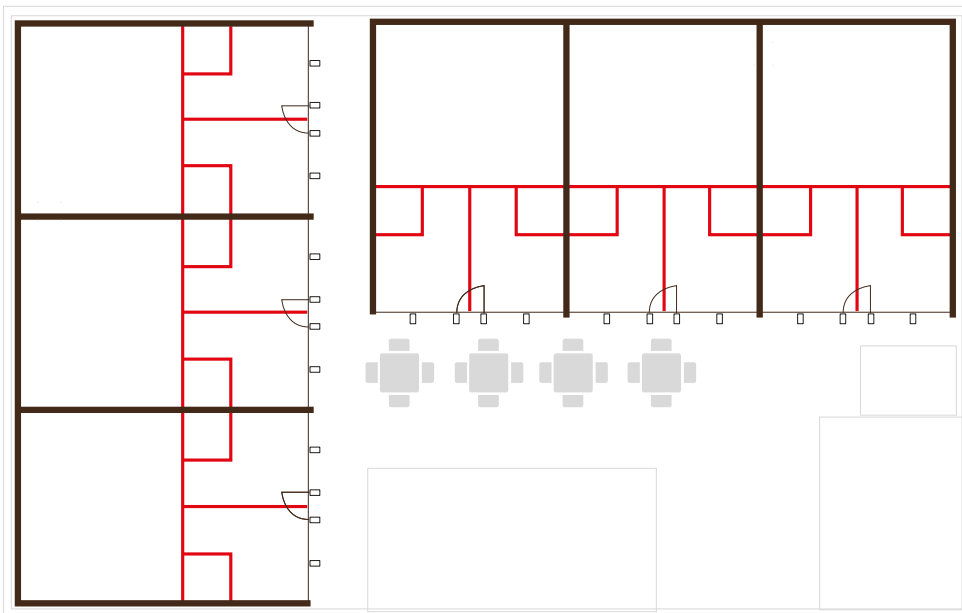
Vedlegg 2

- utformingsforslag for klubber av ulik størrelse og ambisjon

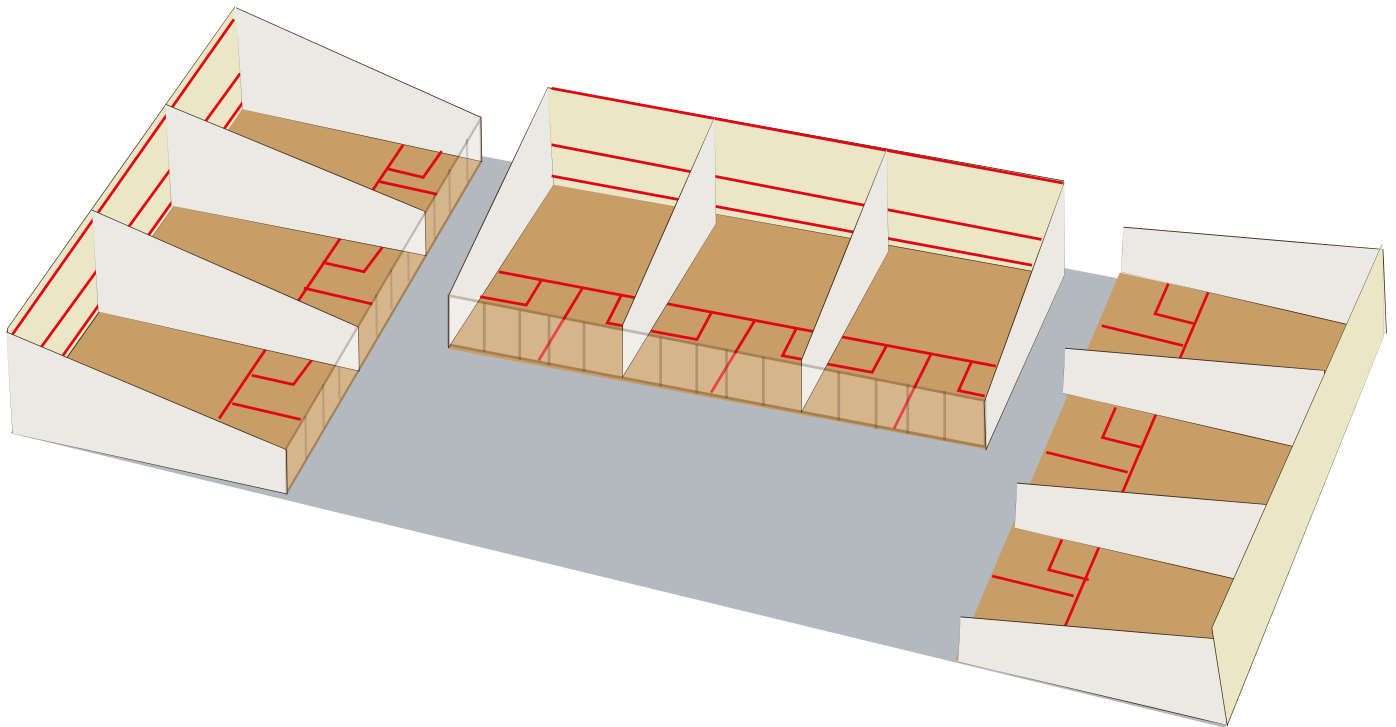
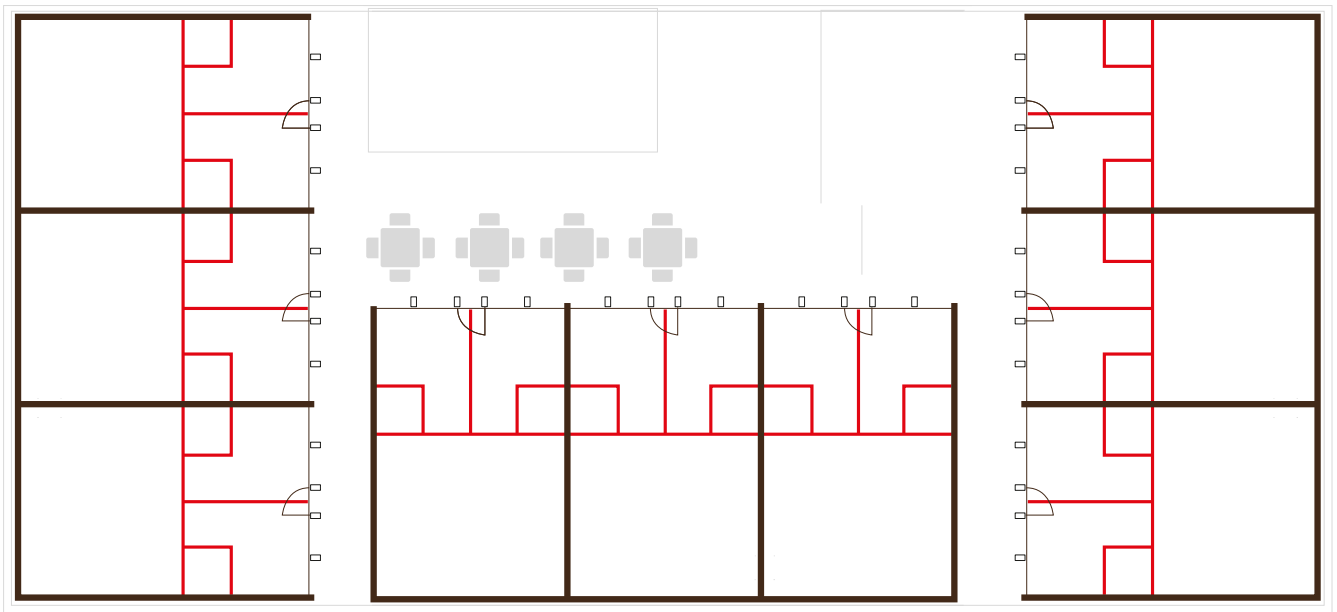
3 baner

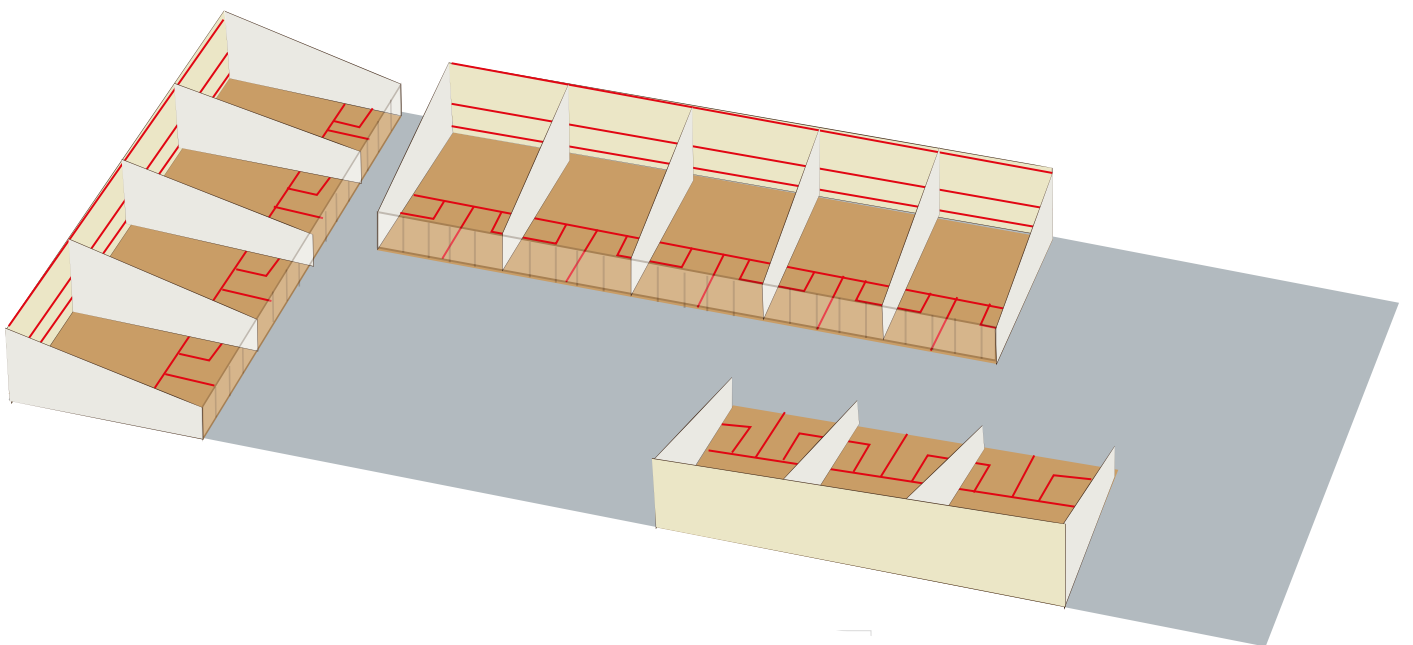
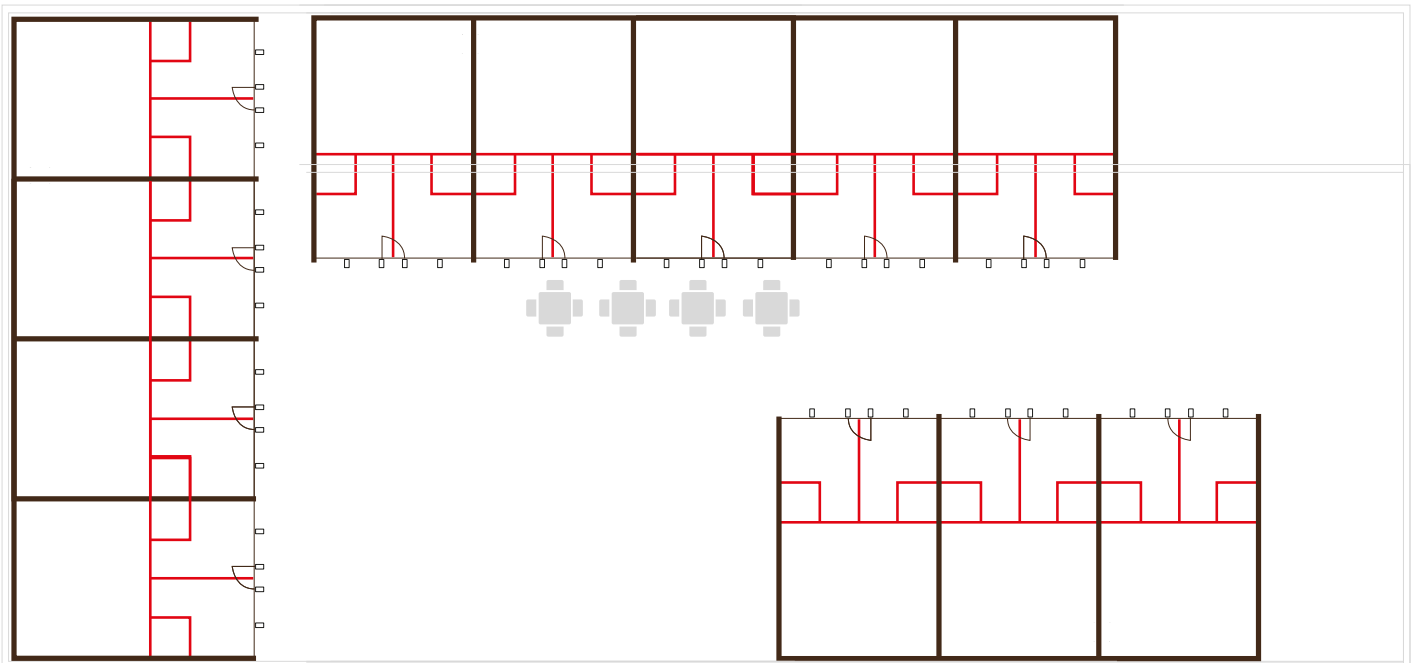

6 baner

9 baner

Utgitt av:
Kultur- og likestillingsdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
www.publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no

Publikasjonskode: V-1031 B

Design: Melkeveien designkontor as
Foto: Veronika Stuksrud
Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Oktober/2022 – opplag 300

